

प्रदेश लोक सेवा आयोग, कर्णाली प्रदेश

प्रदेश निजामती सेवाको कृषि सेवा, (मत्स्य, भेटरिनरी र ला.पो.डे.डे. समूह), सहायक चौथो तह, (नायब मत्स्य सेवा प्राविधिक, नायब पशु स्वास्थ्य प्राविधिक र नायब पशु सेवा प्राविधिक) तथा स्थानीय सेवाको कृषि सेवा, (भेटरिनरी र ला.पो.डे.डे. समूह), सहायक चौथो तह, (नायब पशु स्वास्थ्य प्राविधिक र नायब पशु सेवा प्राविधिक) पदको खुला र आन्तरिक अन्तर सेवा प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम र परीक्षा योजना

पाठ्यक्रमको रूपरेखा: यस पाठ्यक्रम योजनालाई दुई चरणमा विभाजन गरिएको छ।

परीक्षाको चरण	परीक्षाको किसिम	पूर्णाङ्क
प्रथम चरण	लिखित परीक्षा (Written Examination)	२००
अन्तिम चरण	कम्प्युटर सीप परीक्षण (Computer Skill Test)	१०
	अन्तर्वार्ता (Interview)	३०

परीक्षा योजना (Examination Scheme)

१. प्रथम चरण: लिखित परीक्षा (Written Examination)

पूर्णाङ्क: २००

पत्र	विषय	पूर्णाङ्क	उत्तीर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली		प्रश्नसंख्याxअङ्क	समय
प्रथम	सामान्य ज्ञान र सार्वजनिक व्यवस्थापन (General awareness & Public management)	१००	४०	वस्तुगत (Objective)	बहुवैकल्पिक प्रश्न (MCQs)	२०x२=४०	४५ मिनेट
	सेवा सम्बन्धी ज्ञान (Service Based knowledge)					३०x२=६०	
द्वितीय	प्राविधिक विषय (Technical Subject)	१००	४०	विषयगत (Subjective)	छोटो उत्तर लामो उत्तर	१२x५=६० ४x१०=४०	२ घण्टा १५ मिनेट

२. अन्तिम चरण: कम्प्युटर सीप परीक्षण र अन्तर्वार्ता

पूर्णाङ्क: ४०

पत्र/विषय	पूर्णाङ्क	परीक्षा प्रणाली
कम्प्युटर सीप परीक्षण (Computer Skill test)	१०	प्रयोगात्मक (Practical)
अन्तर्वार्ता (Interview)	३०	मौखिक (Oral)

टिप्पणी:

- यस पाठ्यक्रम योजनालाई प्रथम चरण र अन्तिम चरण गरी दुई चरणमा विभाजन गरिएको छ।
- प्रश्नपत्रको भाषा नेपाली वा अङ्ग्रेजी वा नेपाली र अङ्ग्रेजी दुवै हुन सक्नेछ।
- परीक्षाको भाषा नेपाली वा अङ्ग्रेजी अथवा नेपाली र अङ्ग्रेजी दुवै हुन सक्नेछ।
- खुला र समावेशी समूहको एउटै प्रश्नपत्रबाट परीक्षा सञ्चालन हुनेछ।

५. प्रथम पत्र र द्वितीय पत्रको लिखित परीक्षा छुट्टाछुट्टै हुनेछ। दुवैपत्रको परीक्षा एकैदिनमा वा छुट्टाछुट्टै दिनमा लिन सकिनेछ।
६. वस्तुगत बहुवैकल्पिक (Multiple Choice) प्रश्नहरूको गलत उत्तर दिएमा प्रत्येक गलत उत्तर बापत २० प्रतिशत अङ्क कट्टा गरिनेछ। तर उत्तर नदिएमा त्यस बापत अङ्क दिइने छैन र अङ्क कट्टा पनि गरिने छैन।
७. बहुवैकल्पिक प्रश्नहरू हुने परीक्षामा मोबाईल फोन, स्मार्ट वाच, क्याल्कुलेटर जस्ता सामग्रीहरू प्रयोग गर्न पाइने छैन।
८. विषयगत प्रश्नहरूको हकमा तोकिएको अङ्कमा एउटा लामो प्रश्न वा एउटै प्रश्नका दुई वा दुई भन्दा बढी भाग (Two or more parts of a single question) वा एउटा प्रश्न अन्तर्गत दुई वा बढी टिप्पणीहरू (Short notes) सोध्न सकिनेछ।
९. परीक्षामा सोधिने प्रश्नसंख्या, अङ्क र अङ्कभार यथासम्भव सम्बन्धित पत्र/विषयमा दिईए अनुसार हुनेछ।
१०. विषयगत प्रश्न हुने पत्र/विषयका प्रत्येक भाग/खण्डका लागि छुट्टाछुट्टै उत्तरपुस्तिकाहरू हुनेछन्। परीक्षार्थीले प्रत्येक भाग/खण्डका प्रश्नहरूको उत्तर सोही भाग/खण्डको उत्तरपुस्तिकामा लेख्नुपर्नेछ।
११. यस पाठ्यक्रम अनुसारका पत्र/विषयका विषयवस्तुमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि पाठ्यक्रममा परेका कानून, ऐन, नियम तथा नीतिहरू परीक्षाको मिति भन्दा ३ महिना अगावै संशोधन भई कायम रहेका विषयवस्तुलाई यस पाठ्यक्रममा परेको सम्झनु पर्दछ।
१२. प्रथम चरणको लिखित परीक्षाबाट छनौट भएका उम्मेदवारहरूलाई मात्र अन्तिम चरणको कम्प्युटर सीप परीक्षण र अन्तर्वार्तामा सम्मिलित गराइनेछ।
१३. प्रथम चरणको लिखित परीक्षाको प्राप्ताङ्क, कम्प्युटर सीप परीक्षण र अन्तर्वार्ताको प्राप्ताङ्कको आधारमा अन्तिम परीक्षाफल प्रकाशित गरिनेछ।
१४. यस भन्दा अगाडि लागु गरिएको माथि उल्लेखित सेवा, समूहको पाठ्यक्रम खारेज गरिएको छ।
१५. पाठ्यक्रम लागु हुने मिति: २०८१।१२।२६

प्रदेश लोक सेवा आयोग, कर्णाली प्रदेश
प्रदेश निजामती सेवाको कृषि सेवा, (मत्स्य, भेटरिनरी र ला.पो.डे.डे. समूह), सहायक चौथो तह, (नायब मत्स्य सेवा प्राविधिक, नायब पशु स्वास्थ्य प्राविधिक र नायब पशु सेवा प्राविधिक तथा स्थानीय सेवाको कृषि सेवा, (भेटरिनरी र ला.पो.डे.डे. समूह), सहायक चौथो तह, (नायब पशु स्वास्थ्य प्राविधिक र नायब पशु सेवा प्राविधिक) पदको खुला र आन्तरिक अन्तर सेवा प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम

प्रथम पत्र (Paper I): सामान्य ज्ञान र सार्वजनिक व्यवस्थापन तथा सेवा सम्बन्धी ज्ञान

भाग (Part I):

सामान्यज्ञान र सार्वजनिक व्यवस्थापन

(General awareness & Public management)

खण्ड (Section -A)

(१०प्रश्न×२अङ्क=२०अङ्क)

१. सामान्य ज्ञान (General Awareness)

- १.१. नेपालको भौगोलिक अवस्था, प्राकृतिक स्रोत र साधनहरू
- १.२. कर्णाली प्रदेशको ऐतिहासिक, सांस्कृतिक र सामाजिक अवस्था सम्बन्धी जानकारी
- १.३. कर्णाली प्रदेशको आर्थिक अवस्था र चालु आवधिक योजना सम्बन्धी जानकारी
- १.४. मानव जीवनमा प्रत्यक्ष प्रभाव पार्ने विज्ञान र प्रविधिका महत्त्वपूर्ण उपलब्धिहरू
- १.५. दिगो विकास, वातावरण प्रदूषण, जलवायु परिवर्तन र जनसङ्ख्या व्यवस्थापन
- १.६. नेपालको संविधान (भाग १ देखि भाग ५ सम्म र अनुसूचीहरू)
- १.७. संयुक्त राष्ट्र संघ, सार्क, बिमस्टेक सम्बन्धी जानकारी
- १.८. राष्ट्रिय महत्त्वका समसामयिक गतिविधिहरू

खण्ड (Section-B)

(१०प्रश्न×२अङ्क= २०अङ्क)

२. सार्वजनिक व्यवस्थापन (Public management)

२.१. कार्यालय व्यवस्थापन

- २.१.१ कार्यालय: परिचय, महत्त्व कार्य र प्रकार
- २.१.२ सहायक कर्मचारीका कार्य र गुणहरू
- २.१.३ कार्यालय स्रोत साधन: परिचय र प्रकार
- २.१.४ कार्यालयमा सञ्चारको महत्त्व, किसिम र साधन
- २.१.५ कार्यालय कार्यविधि: पत्र व्यवहार, दर्ता र चलानी, फाइलिङ, परिपत्र, तोक आदेश, टिप्पणी लेखन
- २.१.६ अभिलेख व्यवस्थापन

२.२. प्रदेश निजामती सेवा ऐन र स्थानीय सेवा ऐनमा भएका व्यवस्थाहरू

- २.२.१ निजामती सेवाको गठन, संगठन संरचना, पदपूर्ति गर्ने तरिका र प्रक्रियाहरू
- २.२.२ कर्मचारीको नियुक्ति, सरुवा, वढुवा, बिदा, विभागीय सजाय र अवकाश
- २.२.३ कर्मचारीले पालना गर्नुपर्ने आचरण, नैतिक दायित्व र कर्तव्यहरू

२.३. सार्वजनिक सेवा प्रवाहको अर्थ, सेवा प्रवाह गर्ने निकाय, तरिका र माध्यमहरू

२.४. मानव अधिकार, सुशासन र सूचनाको हक सम्बन्धी सामान्य जानकारी

२.५. सार्वजनिक वडापत्र

भाग (Part II):

सेवा सम्बन्धी ज्ञान (Service Based Knowledge) (३० प्रश्न × २ अङ्क = ६० अङ्क)

१. पशुपन्छी तथा मत्स्य सेवा सम्बन्धी ज्ञान तथा कानूनी व्यवस्था
 - १.१. नेपालको संविधानमा कृषि तथा खाद्य सुरक्षा सम्बन्धी व्यवस्था
 - १.२. पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा ऐन, २०५५ र नियमावली, २०५६
 - १.३. पशु वधशाला तथा मासु जाँच ऐन, २०५५ र नियमावली, २०५७
 - १.४. जलचर संरक्षण ऐन, २०१७
 - १.५. कर्णाली प्रदेशमा रहेका संघ, प्रदेश र स्थानीय तहका पशु सेवाका संगठन संरचना, भूमिका तथा समन्वय
 - १.६. कर्णाली प्रदेशको चालु आवधिक योजनामा पशुपन्छी तथा मत्स्यपालन सम्बन्धी व्यवस्था
 - १.७. नेपालको अर्थतन्त्रमा पशुपन्छी तथा मत्स्य विकासको महत्त्व
 - १.८. स्थानीय तहमा पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास कार्यक्रम तर्जुमा र आधारहरू
 - १.९. पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास कार्यक्रममा बीमा, बजार व्यवस्थापन, आहारा व्यवस्थापन र रोग नियन्त्रण सम्बन्धी व्यवस्था
 - १.१०. पशुपन्छी तथा मत्स्यपालनमा व्यवसायिक उत्पादनको अवधारणा र महत्त्व
 - १.११. पशुपन्छी तथा मत्स्यपालनमा प्रसार सेवाको महत्त्व, तरिका, सीमितता र प्रभावकारिता
 - १.१२. पशुपन्छी तथा मत्स्य विकासमा समूह पद्धति प्रक्रिया र कार्यान्वयन तथा अगुवा कृषक छनौटको आधार, भूमिका र परिचालन
 - १.१३. कर्णाली प्रदेशमा पशुपन्छी तथा मत्स्यपालनको सम्भावना र प्रमुख समस्याहरू
२. भेटेरिनरी
 - २.१. आन्तरिक परजीवी (Internal Parasite): नाम्ले जुका (liver fluke), गोलो जुका (Round Worm), फिते जुका (Tape worm), कक्सिडियोसिस (Coccidiosis), रक्त परिजीवि (Blood protozoan diseases) बाट हुने रोगहरू
 - २.२. परजीवी (External Parasite): किर्ना (Tick), जुम्रा (Lice), उपियाँ (Fleas) तथा लुतो (Mange) बाट हुने रोगहरू
 - २.३. प्रमुख जीवाणुजन्य रोगहरू (Bacterial Diseases): भ्यागुते रोग (Haemorrhagic Septicaemia), पट्केरोग (Anthrax), चरचरे रोग (Black-Quarter), इन्टेरोटक्सेमिया (Enterotoxemia), थुनेलो (Mastitis), क्षयरोग (Tuberculosis) कोलिब्यासिलोसिस (Colibacillosis), कुखुराको हैजा (Fowl Cholera), पुल्लोरम (Pullorum), खुर कुहिने रोग (Foot Rot), ब्रुसेलोसिस (Brucellosis) तथा माइकोप्लाज्मोसिस (Mycoplasmosis)
 - २.४. प्रमुख विषाणुजन्य रोगहरू (Viral Diseases): पि.पि.आर (PPR), एभियन ईन्फ्लुएन्जा (Avian Influenza), खोरेत (Foot & Mouth Disease), लम्पिस्किन रोग (Lumpy Skin Disease), रेबिज (Rabies), स्वाइन फिभर (Swine Fever), कुखुराको विफर (Fowl Pox), गम्बोरो (Gumboro), रानीखेत (Ranikhet)
 - २.५. प्रजनन सम्बन्धी विकृति: कारण, लक्षण, उपचार तथा रोकथाम
 - २.५.१. साल नझर्ने (Retention of Placenta)
 - २.५.२. तुहिने (Abortion)
 - २.५.३. डिस्टोक्रिया (Dystokia)

२.५.४. बाँझोपन (Infertility)

- २.६. जुनोटिक रोगहरू (Zoonotic diseases): दुध र मासुबाट सर्ने रोगहरू
- २.७. पशुपन्छीमा भिटामिन र खनिजको कमीबाट हुने रोगहरू
- २.८. गाई भैंसीका मेटाबोलिक (Metabolic) रोगहरू: Milk fever, Ketosis र Downers cow syndrome
- २.९. दुसी तथा दुसीजन्य पर्दाथबाट हुने रोगहरू
- २.१०. पशुपन्छीको नमूना संकलन, संरक्षण, कोडिङ तथा प्रयोगशालामा पठाउने विधि
- २.११. आधारभूत प्रयोगशाला उपकरणहरू तथा निर्मलीकरणका तरिकाहरू
३. लाइभष्टक पोल्ट्री एण्ड डेरी डेभलपमेन्ट
 - ३.१. गाईका जातहरू, शारीरिक तथा उत्पादन विशेषताहरू
 - ३.१.१. स्थानीय जात: अच्छामी, सिरी, लुलु, पहाडी गाई र चौरी
 - ३.१.२. उन्नत जात: जर्सी, होलिस्टन फ्रिजियन, ब्राउन स्वीस र हरियाना
 - ३.२. भैंसीका जातहरू, शारीरिक तथा उत्पादन विशेषताहरू
 - ३.२.१. स्थानीय जात: लिमे, पारकोटे र गड्डी
 - ३.२.२. उन्नत जात: मुर्दा
 - ३.३. बाख्राका जातहरू, शारीरिक तथा उत्पादन विशेषताहरू
 - ३.३.१. स्थानीय जात: च्याँगा, सिन्हाल, खरी र तराई बाख्रा
 - ३.३.२. उन्नत जात: जमुनापारी, बोयर, बारबरी र सानन्
 - ३.४. भेडाका जातहरू, शारीरिक तथा उत्पादन विशेषताहरू
 - ३.४.१. स्थानीय जात: भ्याङ्गलुङ्ग, बरुवाल, कागे र लामपुच्छे
 - ३.४.२. उन्नत जात: रामबुलेट, पोलवर्थ र मेरिनो
 - ३.५. सुँगुरका जातहरू, शारीरिक तथा उत्पादन विशेषताहरू
 - ३.५.१. स्थानीय जात: च्वाँचे, हुरा र बामपुङ्के
 - ३.५.२. उन्नत जात: ल्याण्डरेस, योर्कशायर, ह्याम्पशायर र ड्युरक
 - ३.६. कुखुराका जातहरू, शारीरिक तथा उत्पादन विशेषताहरू
 - ३.६.१. स्थानीय जात: साकिनी, घाँटी खुइले र प्वाँख उल्टे
 - ३.६.२. उन्नत जात: न्यू हेम्पशायर, अष्ट्रालोर्प, ब्रोइलर, लेयर्स र गिरीराज
 - ३.७. पशु आनुवांशिक श्रोत संरक्षण, विकास तथा उपयोग
 - ३.८. व्यवसायिक पन्छी (कुखुरा, टर्की, बट्टाई, कालिज, हाँस, लौकाट) पालन विधि: खोर, दानापानी र खोप व्यवस्थापन
 - ३.९. पशुपन्छी बन्ध्याकरण
 - ३.१०. पशुपन्छी प्रजननका लागि छनौट तथा प्रजनन विधि (प्राकृतिक र कृत्रिम गर्भाधान) एवं व्यवस्थापन
 - ३.११. पौष्टिक तत्वहरूको वर्गीकरण (कार्बोहाइड्रेट, प्रोटीन, चिल्लो पदार्थ, भिटामिन, खनिज पदार्थ, पानी) र सन्तुलित दाना तयार गर्ने विधि
 - ३.१२. उन्नत चरन घाँस तथा घाँस खेती तरिका
 - ३.१२.१. भुँई घाँस: कोसे घाँस (Leguminous) (स्टाइलो, बरसिम, बोडी (Cowpea), व्हाइट क्लोभर, रेडक्लोभर, कोटे, लुसर्न, डेस्मोडियम, केराउ, भेच) र अकोसे घाँस (Non Leguminous) (नेपियर, पारा, सेटारिया, राइग्रास, कक्सफुट, जै)

- ३.१२.२. डाले घाँस: इपिल इपिल, वडहर, कोइरालो, टाँकी, किम्बु, दबदबे
- ३.१३. घाँसपात संरक्षण: घाँस सुकाउने विधि (Hay), साइलेज (Silage) बनाउने विधि र महत्त्व
- ३.१४. परालमा युरिया प्रयोग गर्ने विधि र उपयोगिता
- ३.१५. पशुको गोठ र खोर बनाउन ध्यान दिनुपर्ने आधारहरू (गाई, भैसी, बाख्रा, भेडा, बंगुर, खरायो) र जैविक सुरक्षा (Bio-security) व्यवस्थापन
- ३.१६. विभिन्न पशुपन्छीको भाले, माउ तथा बच्चाको स्याहार सुसार
- ३.१७. दुग्ध, दुग्ध प्रशोधन र दुग्धजन्य पदार्थ (बटर, पनिर, चिज, कुरौनी, घीउ, आइसक्रिम, दही) बनाउने विधि
४. मत्स्य
 - ४.१. माछाको परिभाषा, बाहिरी स्वरूप, विभिन्न अंग र ती अंगका कार्यहरू
 - ४.२. नेपालमा व्यवसायिक रूपमा पालिएका माछाहरू र तिनका आहारविहारबारे साधारण ज्ञान
 - ४.३. मत्स्यपालन पद्धति: पोखरी मत्स्यपालन (Pond fish culture), पिँजडामा मत्स्यपालन (Cage fish culture) तथा रेसवेमा मत्स्यपालन (Raceway culture)
 - ४.४. मत्स्यपालनका तरिका (माछाको जातको आधारमा)
 - ४.४.१. एक जातीय मत्स्यपालन (Monoculture)
 - ४.४.२. बहुजातीय मत्स्यपालन (Polyculture)
 - ४.५. मत्स्यपालनका तरिका (सधनताको आधारमा)
 - ४.५.१. सामान्य मत्स्यपालन (Extensive culture)
 - ४.५.२. अर्ध सघन मत्स्यपालन (Semi-intensive culture)
 - ४.५.३. सघन मत्स्यपालन (Intensive culture)
 - ४.६. एकीकृत मत्स्यपालन (Integrated fish culture) तथा व्यवस्थापन
 - ४.६.१. धानखेतमा मत्स्यपालन (Rice - fish culture)
 - ४.६.२. पशुपालन र मत्स्यपालन (Livestock and fish culture)
 - ४.६.३. पशुपालन, फलफूल, तरकारी खेती र मत्स्यपालन (Livestock, Horticulture and fish culture)
 - ४.७. पुरानो पोखरीहरूमा माछापालन तथा व्यवस्थापन
 - ४.८. मत्स्यपालनको लागि पोखरीको निर्माण गर्न उपयुक्त स्थलको छनौटका आधारहरू, पोखरी निर्माण गर्ने तरिका, ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू र पोखरी व्यवस्थापन
 - ४.९. मत्स्यपालनको लागि उपयुक्त पानी तथा माटोको गुणस्तरबारे साधारण ज्ञान
 - ४.१०. भाले र पोथी माउ पहिचान गर्ने तरिका तथा माउ माछाको व्यवस्थापन
 - ४.११. माछाको प्रजनन विधि: प्राकृतिक, अर्ध-कृत्रिम तथा कृत्रिम प्रजननको तयारी तथा व्यवस्थापन तरिकाहरू
 - ४.१२. माछा भुरा ढुवानी गर्ने विधि
 - ४.१२.१. ढुवानी गरिने माछा भुरामा हुनुपर्ने गुणहरू
 - ४.१२.२. माछा भुरा ढुवानीको लागि कण्डिसनिङ्ग (Conditioning) र त्यसका फाईदाहरू
 - ४.१२.३. भुरा ढुवानी गरिने पानीको गुणस्तर
 - ४.१२.४. माछा भुरा प्याकेजिङ्ग गर्ने तरिका
 - ४.१३. खानेमाछा उत्पादन व्यवस्थापन:
 - ४.१३.१. पोखरीको तयारी: चून, मलखादको प्रयोगबारे जानकारी

४.१३.२. माछा भुरा स्टकिङ (Stocking), संख्या निर्धारण र विभिन्न जातका माछा भुराको स्टकिङ अनुपात सम्बन्धी जानकारी

४.१४. माछा उत्पादनको लागि आवश्यक आहाराहरूको पौष्टिक तत्वबारे साधारण ज्ञान र त्यसको व्यवस्थापन

४.१५. माछाको वृद्धि जाँच (Growth check-up) तथा दैनिक हेरचाह

४.१६. माछाको प्रतिपक्षी जीवहरू (Predators), हानिकारक कीराहरू एवं पानीमा उम्रने विभिन्न झारपातहरू (Aquatic weeds) र तिनीहरूको नियन्त्रणबारे ज्ञान

४.१७. माछामा लाग्ने परजीविजन्य रोगहरू, रोगका कारण, पहिचान र औषधोपचारका तरिकाहरू

४.१८. माछा उत्पादनको मूल्यांकन गर्ने तरिका र माछाको बजार व्यवस्थापनका तरिकाहरू

४.१९. माछा मार्ने तथा समात्ने मुख्य उपकरणहरू र तरिका

४.२०. प्राकृतिक जलाशयमा मत्स्यपालन:

४.२०.१. ताल तथा रिजरभ्वायरहरूमा मत्स्यपालन प्रविधि

४.२०.२. इन्क्लोजर (Enclosure) मा मत्स्यपालन

४.२१. माछा उत्पादनोपरान्त संरक्षण प्रविधिहरू (post-harvest technologies) बारे जानकारी

प्रथम पत्रको प्रश्नसंख्या तालिका

प्रथम पत्रबाट यथासम्भव निम्नानुसार प्रश्नहरू सोधिनेछ।

भाग	खण्ड	विषयवस्तु	परीक्षा प्रणाली	अङ्कभार	प्रश्नसंख्या×अङ्क
I	A	सामान्यज्ञान	वस्तुगत बहुवैकल्पिक प्रश्न	२०	१०प्रश्न×२अङ्क = २०अङ्क
	B	सार्वजनिक व्यवस्थापन		२०	१०प्रश्न×२अङ्क = २०अङ्क
II		सेवा सम्बन्धी ज्ञान		६०	३०प्रश्न×२अङ्क = ६०अङ्क

प्रथम पत्रको भाग (Part II) सेवा सम्बन्धी ज्ञान विषयका एकाईवाट यथासम्भव निम्नानुसार प्रश्नहरू सोधिनेछ।

एकाई	१	२	३	४
वस्तुगत प्रश्नसंख्या	६	८	८	८

प्रदेश लोक सेवा आयोग, कर्णाली प्रदेश
प्रदेश निजामती सेवाको कृषि सेवा, (मत्स्य, भेटेरिनरी र ला.पो.डे.डे. समूह), सहायक चौथो तह, (नायब मत्स्य सेवा प्राविधिक, नायब पशु स्वास्थ्य प्राविधिक र नायब पशु सेवा प्राविधिक तथा स्थानीय सेवाको कृषि सेवा, (भेटेरिनरी र ला.पो.डे.डे. समूह), सहायक चौथो तह, (नायब पशु स्वास्थ्य प्राविधिक र नायब पशु सेवा प्राविधिक) पदको खुला र आन्तरिक अन्तर सेवा प्रतियोगितात्मक लिखित परीक्षाको पाठ्यक्रम

द्वितीय पत्र (Paper II): प्राविधिक विषय

खण्ड-क (Section-A):

५० अङ्क

१. पशुपन्छी तथा मत्स्य सेवा सम्बन्धी ज्ञान तथा कानूनी व्यवस्था
 - १.१. नेपालको संविधानमा कृषि तथा खाद्य सुरक्षा सम्बन्धी व्यवस्था
 - १.२. पशु स्वास्थ्य तथा पशु सेवा ऐन, २०५५ र नियमावली, २०५६
 - १.३. पशु बधशाला तथा मासु जाँच ऐन, २०५५ र नियमावली, २०५७
 - १.४. जलचर संरक्षण ऐन, २०१७
 - १.५. कर्णाली प्रदेश निजामती सेवा ऐन, २०८० तथा नियमावली, २०८० र स्थानीय सेवा (गठन तथा सञ्चालन) ऐन, २०८१ तथा नियमावली, २०८१ मा कर्मचारीको आचरण, विदा र सजाय सम्बन्धी व्यवस्था
 - १.६. कर्णाली प्रदेशमा रहेका संघ, प्रदेश र स्थानीय तहका पशु सेवाका संगठन संरचना, भूमिका तथा समन्वय
 - १.७. कर्णाली प्रदेशको चालु आवधिक योजनामा पशुपन्छी तथा मत्स्यपालन सम्बन्धी व्यवस्था
 - १.८. नेपालको अर्थतन्त्रमा पशुपन्छी तथा मत्स्य विकासको महत्त्व
 - १.९. स्थानीय तहमा पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास कार्यक्रम तर्जुमा र आधारहरू
 - १.१०. पशुपन्छी तथा मत्स्य विकास कार्यक्रममा बीमा, बजार व्यवस्थापन, आहारा व्यवस्थापन र रोग नियन्त्रण सम्बन्धी व्यवस्था
 - १.११. पशुपन्छी तथा मत्स्यपालनमा व्यवसायिक उत्पादनको अवधारणा र महत्त्व
 - १.१२. पशुपन्छी तथा मत्स्यपालनमा प्रसार सेवाको महत्त्व, तरिका, सीमितता र प्रभावकारिता
 - १.१३. पशुपन्छी तथा मत्स्य विकासमा समूह पद्धति प्रक्रिया र कार्यान्वयन तथा अगुवा कृषक छनौटको आधार, भूमिका र परिचालन
 - १.१४. कर्णाली प्रदेशमा पशुपन्छी तथा मत्स्यपालनको सम्भावना र प्रमुख समस्याहरू
२. भेटेरिनरी
 - २.१. आन्तरिक परजीवी (Internal Parasite): नाम्ले जुका (liver fluke), गोलो जुका (Round Worm), फिते जुका (Tape worm), कक्सिडियोसिस (Coccidiosis), रक्त परिजीवि (Blood protozoan diseases) बाट हुने रोगहरू
 - २.२. परजीवी (External Parasite): किर्ना (Tick), जुम्रा (Lice), उपियाँ (Fleas) तथा लुतो (Mange) बाट हुने रोगहरू
 - २.३. प्रमुख जीवाणुजन्य रोगहरू (Bacterial Diseases): भ्यागुते रोग (Haemorrhagic Septicaemia), पटकेरोग (Anthrax), चरचरे रोग (Black-Quarter), इन्टेरोटक्सेमिया (Enterotoxemia), थुनेलो (Mastitis), क्षयरोग (Tuberculosis) कोलिब्यासिलोसिस (Colibacillosis), कुखुराको हैजा (Fowl Cholera), पुल्लोरम (Pullorum), खुर कुहिने रोग (Foot Rot), ब्रुसेलोसिस (Brucellosis) तथा माइकोप्लाज्मोसिस (Mycoplasmosis)

- २.४. प्रमुख विषाणुजन्य रोगहरू (Viral Diseases): पि.पि.आर (PPR), एभियन ईन्फ्लुएन्जा (Avian Influenza), खोरेत (Foot & Mouth Disease), लम्पिस्किन रोग (Lumpy Skin Disease), रेबिज (Rabies), स्वाइन फिभर (Swine Fever), कुखुराको विफर (Fowl Pox), गम्बोरो (Gumboro), रानीखेत (Ranikhet)
- २.५. प्रजनन सम्बन्धी विकृति: कारण, लक्षण, उपचार तथा रोकथाम
 - २.५.१. साल नझर्ने (Retention of Placenta)
 - २.५.२. तुहिने (Abortion)
 - २.५.३. डिस्टोक्रिया (Dystokia)
 - २.५.४. बाँझोपन (Infertility)
- २.६. जुनोटिक रोगहरू (Zoonotic diseases): दुध र मासुबाट सर्ने रोगहरू
- २.७. पशुपन्छीमा भिटामिन र खनिजको कमीबाट हुने रोगहरू
- २.८. गाई भैंसीका मेटाबोलिक (Metabolic) रोगहरू: Milk fever, Ketosis र Downers cow syndrome
- २.९. दुसी तथा दुसीजन्य पदार्थबाट हुने रोगहरू
- २.१०. पशुपन्छीको नमूना संकलन, संरक्षण, कोडिङ तथा प्रयोगशालामा पठाउने विधि
- २.११. आधारभूत प्रयोगशाला उपकरणहरू तथा निर्मलीकरणका तरिकाहरू

खण्ड-ख (Section-B):

५० अङ्क

३. लाइभष्टक पोल्ट्री एण्ड डेरी डेभलपमेन्ट
 - ३.१. गाईका जातहरू, शारीरिक तथा उत्पादन विशेषताहरू
 - ३.१.१. स्थानीय जात: अच्छामी, सिरी, लुलु, पहाडी गाई र चौरी
 - ३.१.२. उन्नत जात: जर्सी, होलिस्टन फ्रिजियन, ब्राउन स्वीस र हरियाना
 - ३.२. भैंसीका जातहरू, शारीरिक तथा उत्पादन विशेषताहरू
 - ३.२.१. स्थानीय जात: लिमे, पारकोटे र गड्डी
 - ३.२.२. उन्नत जात: मुर्दा
 - ३.३. बाख्राका जातहरू, शारीरिक तथा उत्पादन विशेषताहरू
 - ३.३.१. स्थानीय जात: च्याँगा, सिन्हाल, खरी र तराई बाख्रा
 - ३.३.२. उन्नत जात: जमुनापारी, बोयर, बारबरी र सानन्
 - ३.४. भेडाका जातहरू, शारीरिक तथा उत्पादन विशेषताहरू
 - ३.४.१. स्थानीय जात: भ्याङ्गलुङ्ग, बरुवाल, कागे र लामपुच्छे
 - ३.४.२. उन्नत जात: रामबुलेट, पोलवर्थ र मेरिनो
 - ३.५. सुंगुरका जातहरू, शारीरिक तथा उत्पादन विशेषताहरू
 - ३.५.१. स्थानीय जात: च्वाँचे, हुरी र बामपुङ्के
 - ३.५.२. उन्नत जात: ल्याण्डरेस, योर्कशायर, ह्याम्पशायर र ड्युरक
 - ३.६. कुखुराका जातहरू, शारीरिक तथा उत्पादन विशेषताहरू
 - ३.६.१. स्थानीय जात: साकिनी, घाँटी खुइले र प्वाँख उल्ले
 - ३.६.२. उन्नत जात: न्यू हेम्पशायर, अष्ट्रालोर्प, ब्रोइलर, लेयर्स र गिरीराज
 - ३.७. पशु आनुवांशिक श्रोत संरक्षण, विकास तथा उपयोग

- ३.८. व्यवसायिक पन्छी (कुखुरा, टर्की, बटुई, कालिज, हाँस, लौकाट) पालन विधि: खोर, दानापानी र खोप व्यवस्थापन
- ३.९. पशुपन्छी बन्ध्याकरण
- ३.१०. पशुपन्छी प्रजननका लागि छनौट तथा प्रजनन विधि (प्राकृतिक र कृत्रिम गर्भाधान) एवं व्यवस्थापन
- ३.११. पौष्टिक तत्वहरूको वर्गीकरण (कार्बोहाइड्रेट, प्रोटीन, चिल्लो पदार्थ, भिटामिन, खनिज पदार्थ, पानी) र सन्तुलित दाना तयार गर्ने विधि
- ३.१२. उन्नत चरन घाँस तथा घाँस खेती तरिका
 - ३.१२.१. भुईँ घाँस: कोसे घाँस (Leguminous) (स्टाइलो, बरसिम, बोडी (Cowpea), व्हाइट क्लोभर, रेडक्लोभर, कोटे, लुसर्न, डेस्मोडियम, केराउ, भेच) र अकोसे घाँस (Non Leguminous) (नेपियर, पारा, सेटारिया, राइग्रास, कक्सफुट, जै)
 - ३.१२.२. डाले घाँस: इपिल इपिल, वडहर, कोइरालो, टाँकी, किम्बु, दबदबे
- ३.१३. घाँसपात संरक्षण: घाँस सुकाउने विधि (Hay), साइलेज (Silage) बनाउने विधि र महत्त्व
- ३.१४. परालमा युरिया प्रयोग गर्ने विधि र उपयोगिता
- ३.१५. पशुको गोठ र खोर बनाउन ध्यान दिनुपर्ने आधारहरू (गाई, भैंसी, बाख्रा, भेडा, बंगुर, खरायो) र जैविक सुरक्षा (Bio-security) व्यवस्थापन
- ३.१६. विभिन्न पशुपन्छीको भाले, माउ तथा बच्चाको स्याहार सुसार
- ३.१७. दुग्ध, दुग्ध प्रशोधन र दुग्धजन्य पदार्थ (बटर, पनिर, चिज, कुरौनी, घीउ, आइसक्रिम, दही) बनाउने विधि
४. मत्स्य
 - ४.१. माछाको परिभाषा, बाहिरी स्वरूप, विभिन्न अंग र ती अंगका कार्यहरू
 - ४.२. नेपालमा व्यवसायिक रूपमा पालिएका माछाहरू र तिनका आहारविहारबारे साधारण ज्ञान
 - ४.३. मत्स्यपालन पद्धति: पोखरी मत्स्यपालन (Pond fish culture), पिँजडामा मत्स्यपालन (Cage fish culture) तथा रेसवेमा मत्स्यपालन (Raceway culture)
 - ४.४. मत्स्यपालनका तरिका (माछाको जातको आधारमा)
 - ४.४.१. एक जातीय मत्स्यपालन (Monoculture)
 - ४.४.२. बहुजातीय मत्स्यपालन (Polyculture)
 - ४.५. मत्स्यपालनका तरिका (सधनताको आधारमा)
 - ४.५.१. सामान्य मत्स्यपालन (Extensive culture)
 - ४.५.२. अर्ध सघन मत्स्यपालन (Semi-intensive culture)
 - ४.५.३. सघन मत्स्यपालन (Intensive culture)
 - ४.६. एकीकृत मत्स्यपालन (Integrated fish culture) तथा व्यवस्थापन
 - ४.६.१. धानखेतमा मत्स्यपालन (Rice - fish culture)
 - ४.६.२. पशुपालन र मत्स्यपालन (Livestock and fish culture)
 - ४.६.३. पशुपालन, फलफूल, तरकारी खेती र मत्स्यपालन (Livestock, Horticulture and fish culture)
 - ४.७. पुरानो पोखरीहरूमा माछापालन तथा व्यवस्थापन
 - ४.८. मत्स्यपालनको लागि पोखरीको निर्माण गर्न उपयुक्त स्थलको छनौटका आधारहरू, पोखरी निर्माण गर्ने तरिका, ध्यान दिनुपर्ने कुराहरू र पोखरी व्यवस्थापन

- ४.९. मत्स्यपालनको लागि उपयुक्त पानी तथा माटोको गुणस्तरबारे साधारण ज्ञान
- ४.१०. भाले र पोथी माउ पहिचान गर्ने तरिका तथा माउ माछाको व्यवस्थापन
- ४.११. माछाको प्रजनन विधि: प्राकृतिक, अर्ध-कृत्रिम तथा कृत्रिम प्रजननको तयारी तथा व्यवस्थापन तरिकाहरू
- ४.१२. माछा भुरा ढुवानी गर्ने विधि
- ४.१२.१. ढुवानी गरिने माछा भुरामा हुनुपर्ने गुणहरू
- ४.१२.२. माछा भुरा ढुवानीको लागि कण्डिसनिङ्ग (Conditioning) र त्यसका फाईदाहरू
- ४.१२.३. भुरा ढुवानी गरिने पानीको गुणस्तर
- ४.१२.४. माछा भुरा प्याकेजिङ्ग गर्ने तरिका
- ४.१३. खानेमाछा उत्पादन व्यवस्थापन:
- ४.१३.१. पोखरीको तयारी: चून, मलखादको प्रयोगबारे जानकारी
- ४.१३.२. माछा भुरा स्टकिङ्ग (Stocking), संख्या निर्धारण र विभिन्न जातका माछा भुराको स्टकिङ्ग अनुपात सम्बन्धी जानकारी
- ४.१४. माछा उत्पादनको लागि आवश्यक आहाराहरूको पौष्टिक तत्त्वबारे साधारण ज्ञान र त्यसको व्यवस्थापन
- ४.१५. माछाको वृद्धि जाँच (Growth check-up) तथा दैनिक हेरचाह
- ४.१६. माछाको प्रतिपक्षी जीवहरू (Predators), हानिकारक कीराहरू एवं पानीमा उम्रने विभिन्न झारपातहरू (Aquatic weeds) र तिनीहरूको नियन्त्रणबारे ज्ञान
- ४.१७. माछामा लाग्ने परजीविजन्य रोगहरू, रोगका कारण, पहिचान र औषधोपचारका तरिकाहरू
- ४.१८. माछा उत्पादनको मूल्यांकन गर्ने तरिका र माछाको बजार व्यवस्थापनका तरिकाहरू
- ४.१९. माछा मार्ने तथा समात्ने मुख्य उपकरणहरू र तरिका
- ४.२०. प्राकृतिक जलाशयमा मत्स्यपालन:
- ४.२०.१. ताल तथा रिजरभ्वायरहरूमा मत्स्यपालन प्रविधि
- ४.२०.२. इन्क्लोजर (Enclosure) मा मत्स्यपालन
- ४.२१. माछा उत्पादनोपरान्त संरक्षण प्रविधिहरू (post-harvest technologies) बारे जानकारी

द्वितीय पत्रको प्रश्नसंख्या तालिका

द्वितीय पत्रबाट यथासम्भव निम्नानुसार विषयगत प्रश्नहरू सोधिनेछ।

खण्ड	क		ख	
एकाई	१	२	३	४
छोटो प्रश्न	२	४	४	२
लामो प्रश्न	१	१	१	१

२. अन्तिम चरण: कम्प्युटर सीप परीक्षण

विषय: कम्प्युटर सीप परीक्षण (Computer Skill Test)

विषय	पूर्णाङ्क	विषयवस्तु शीर्षक	अङ्क	समय
कम्प्युटर सीप परीक्षण (Computer Skill Test)	१०	Nepali Typing	२.५ अङ्क	५ मिनेट
		English Typing	२.५ अङ्क	५ मिनेट
		Word processing/Ms Word	२.५ अङ्क	१० मिनेट
		Electronic Spreadsheet	२.५ अङ्क	
जम्मा			१० अङ्क	२० मिनेट

Contents

- MS Word (0.5×3=1.5 Marks and 1×1=1 Mark)
 - Creating, saving and opening documents
 - Typing in Nepali and English
 - Text formatting (Font, Size, Color, Underline, Italic, Bold, etc.) and paragraph formatting (alignment, indentation, spacing)
 - Inserting Header, Footer, Page Number, Table, Pictures, Shapes, Hyperlink, Bookmark, Text Box, Symbol and Equation.
 - Page Layout (margin, page size, orientation, Watermark, Page Borders, Columns) previewing and printing of documents
- Electronic Spreadsheet (0.5×3=1.5 Marks and 1×1=1 Mark)
 - Text formatting (Font, Size, Color, Underline, Italic, Bold, etc.)
 - Page setting (margin, page size, orientation) previewing and printing of documents
 - Formatting the data
 - Using Basic Functions (SUM, MAX, MIN, AVERAGE)
 - Using charts

अंग्रेजी र नेपाली Typing Skill Test को लागि निर्देशन

- नेपाली Typing Skill Test को लागि १५० शब्दको एउटा Text दिइनेछ र देहाय अनुसार अङ्क प्रदान गरिनेछ।

शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट (Correct Words/Minute)	पाउने अङ्क
३ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	० अङ्क
३ वा सो भन्दा बढी र ६ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	०.२५ अङ्क
६ वा सो भन्दा बढी र ९ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	०.५० अङ्क
९ वा सो भन्दा बढी र १२ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	०.७५ अङ्क
१२ वा सो भन्दा बढी र १५ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	१.०० अङ्क
१५ वा सो भन्दा बढी र १८ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	१.२५ अङ्क
१८ वा सो भन्दा बढी र २१ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	१.५० अङ्क
२१ वा सो भन्दा बढी र २४ भन्दा कम शुद्धशब्द प्रतिमिनेट वापत	१.७५ अङ्क
२४ वा सो भन्दा बढी र २७ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	२.०० अङ्क
२७ वा सो भन्दा बढी र ३० भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	२.२५ अङ्क

शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट (Correct Words/Minute)	पाउने अङ्क
३० वा सो भन्दा बढी शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	२.५० अङ्क

२. English Typing Skill Test को लागि २०० शब्दको एउटा Text दिइनेछ र देहायअनुसार अङ्क प्रदान गरिनेछ।

शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट (Correct Words/Minute)	पाउने अङ्क
६ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	० अङ्क
६ वा सो भन्दा बढी र ९ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	०.२५ अङ्क
९ वा सो भन्दा बढी र १२ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	०.५० अङ्क
१२ वा सो भन्दा बढी र १५ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	०.७५ अङ्क
१५ वा सो भन्दा बढी र १८ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	१.०० अङ्क
१८ वा सो भन्दा बढी र २१ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	१.२५ अङ्क
२१ वा सो भन्दा बढी र २४ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	१.५० अङ्क
२४ वा सो भन्दा बढी र २७ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	१.७५ अङ्क
२७ वा सो भन्दा बढी र ३० भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	२.०० अङ्क
३० वा सो भन्दा बढी र ३३ भन्दा कम शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	२.२५ अङ्क
३३ वा सो भन्दा बढी शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट वापत	२.५० अङ्क

३. नेपालीमा दिइएको Text लाई अनिवार्य रूपमा युनिकोड (रोमानाइज्ड वा ट्रेडिसनल) मा टाइप गर्नुपर्नेछ।
४. अंग्रेजी र नेपाली Typing मा दिइएको Text लाई आधार मानि टाइप गरेको Text सँग भिडाई परीक्षण गरिनेछ। दिइएको अंग्रेजी वा नेपाली Text मा उल्लेखित स्थान बमोजिम परीक्षार्थीहरूले आफ्नो Text मा Punctuation टाइप नगरेको पाइएमा त्यसको शब्दमा गणना गरिने छैन। तत्पश्चात, निम्न Formula प्रयोग गरी शुद्ध शब्द प्रतिमिनेट (correct words/minute) निकालिनेछ।

$$\text{Formula: शुद्ध शब्द प्रति मिनेट (correct words/minute) = } \frac{(\text{Total words typed} - \text{Wrong words})}{5}$$

समाप्त